

VOORWOORD BIJ DE DERDE DRUK

Dit is de derde, herziene, druk van de woordenlijst van Nederlandse rechtstermen, vertaald in het Frans, Engels en Duits. Om niet in herhaling te hoeven vallen wil ik op deze plaats graag verwijzen naar het voorwoord bij de eerste en de tweede druk. De eerdere drukken zijn, zo is gebleken uit reacties, zowel in de juridische vertaalpraktijk, als in de wetenschap veel gebruikt. De woordenlijst voldoet daarmee duidelijk aan een behoefte.

Het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking, onder wier auspiciën de commissie (bekend geworden onder de naam “Pinyincommissie”) werkt, heeft nooit de bedoeling gehad een rechtsvergelijkend woordenboek uit te geven, waarin termen in context worden geplaatst en van daaruit vertaald worden. De woordenlijst met de vertaling van rechtstermen in het Frans, Engels en Duits dient dan ook louter als hulp voor vertalers en wetenschappers, waarbij uitgangspunt is dat hun professionaliteit borg zal staan voor gebruik daarvan in een passende context. Een voornaam doel is eenheid van terminologie, waarvoor van belang is dat in publicaties in een Franse, Engelse of Duitse vertaling de rechtstermen uit deze uitgave worden gebruikt. Dit ook ter vermijding van misverstand welke zou kunnen ontstaan bij de buitenlandse lezer wanneer deze geconfronteerd zou worden met verschillende vertalingen van dezelfde Nederlandse term.

Tot nu toe koos de commissie rechtstermen uit Fockema Andreae’s verwijzend en verklarend juridisch woordenboek waarvan de vertaling in de praktijk moeilijkheden kon geven.¹ De rechtsontwikkeling gaat echter zo snel dat ook op eigen initiatief termen aan de lijst zijn toegevoegd. Aan de hand van de Universele Decimale Classificatie (UDC), gebruikt in Nederlandse rechtswetenschappelijke bibliotheken, vroeg de commissie zich af aan welke rechtsgebieden zij prioriteit diende te geven bij een streven naar een meer systematische vertaling van begrippen.² Gekozen werden in het bijzonder termen op het gebied van het moderne personen- en familierecht en het erfrecht. Dit heeft reeds zijn vruchten afgeworpen: twee leden van de commissie die zich op vertaling in het Engels richtten hadden bij hun vertaling van de boeken 1 en 4

1. N.E. Algra e.a. (red.), Fockema Andreae's verwijzend en verklarend juridisch woordenboek (Groningen: Nijhoff, 2004).

2. Meer informatie op de website van het UDC consortium: <http://www.udcc.org/>.

Burgerlijk Wetboek weinig terminologische problemen meer dankzij het binnen de commissie al verrichte werk. De betreffende vertalingen konden dan ook in relatief korte tijd verschijnen.³

Aan de werkzaamheden van de commissie nemen, vanaf het begin, zowel rechtsvergelijkers als vertalers deel. Daarbij wordt ernaar gestreefd dat binnen iedere taalsectie tenminste één vertaler of rechtsvergelijker de doeltaal als zijn/haar eigen primaire taal spreekt. Aldus tracht de commissie, enerzijds, een wetenschappelijk verantwoorde wijze van totstandkoming van de woordenlijst te waarborgen en, anderzijds, rekening te houden met de behoeften van de vertaalpraktijk. Gezien de belangstelling vanuit de taalgebieden Russisch en Spaans nemen inmiddels ook deskundigen van deze talen aan de commissie deel. Bij een volgende druk zal, zoals het er nu naar uitziet, ook een vertaling van de rechtstermen in die talen worden opgenomen. Ook wordt gewerkt aan de vertaling van de rechtstermen in het Italiaans.

Bij de vertaling van nieuwe rechtstermen wordt getracht zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande terminologie in de doeltalen. Dit vooronderstelt – en vooral hier ligt een taak voor de rechtsvergelijkers binnen de commissie – dat de betekenis van de Nederlandse term eerst inhoudelijk wordt geanalyseerd, evenals de betekenis van relevante termen in de doeltaal. Als doeltaal wordt telkens de vooraf gekozen (primaire) doeltaal aangehouden. Dit zijn het juridische Duits van de Bondsrepubliek Duitsland, het juridische Engels van Engeland en Wales en het juridische Frans van Frankrijk. Indien daarvan wordt afgeweken, bijvoorbeeld omdat een term wordt gekozen uit de rechtstaal van het gemengde Schotse rechtstelsel, dan is dit een bewuste keuze, omdat die term geen of althans minder misverstanden oproept dan een term uit de primaire doeltaal. Een enkele maal valt de keus op een neologisme, in het voetspoor van de methode beschreven door E. Mackaay ten aanzien van de Engelse vertaling van het nieuwe Burgerlijk Wetboek.⁴

Nadat eerst de betreffende taalsectie van de commissie voorstellen doet voor een vertaling, neemt vervolgens de voltallige commissie de vertalingen door. Dit biedt

3. I. Sumner, H. Warendorf, *Family law legislation of the Netherlands: a translation including Book 1 of the Dutch Civil Code, procedural and transitional provisions and private international law legislation* (Antwerp: Intersentia, 2003); I. Sumner, H. Warendorf, *Inheritance law legislation of the Netherlands: a translation of Book 4 of the Dutch Civil Code, procedural provisions and private international law legislation* (Antwerp: Intersentia, 2005); I. Sumner, H. Warendorf, *Book 1, Netherlands Antilles Civil Code, Family law and the law of persons*, (Antwerpen: Intersentia, 2005).

4. E. Mackaay, *La traduction du nouveau Code Civil néerlandais en anglais et français*, in: J.-C. Gémar, N. Kassirer (red.), *Jurilinguistique: entre langue et droits/Jurilinguistics: Between Law and Language* (Montreal: Éditions Thémis, Brussel: Bruylant, 2005), p. 539 e.v.

dan de mogelijkheid voor onderlinge toetsing en afstemming. Dit proces kan niet anders dan als rechtsvergelijkend worden gekenschetst. Iedere taalsectie verantwoordt de eigen vertaling vanuit de context waarbinnen de term zowel in het Nederlandse recht als in het betreffende rechtsstelsel van de doeltaal wordt gehanteerd.

In deze derde druk worden ook enkele vertalingen uit de vorige druk gewijzigd. Dit gebeurt vaak naar aanleiding van ervaring met het gebruik van deze termen in de vertaalpraktijk. Vertalingen van termen die in herziene wetgeving voorkwamen zijn over het algemeen gehandhaafd, omdat die termen nog in literatuur, rechtspraak, akten en formulieren te vinden zijn.

In een redactioneel in aflevering 2 van jaargang 9 van het *Electronic Journal of Comparative Law* (EJCL), getiteld: “European Private Law: A European Standing Committee on Legal Terminology as a Next Step?” stelde ik de vraag of het niet nuttig zou zijn dat er ook een vaste commissie voor vertalingen zou komen op Europees niveau.⁵ Telkens hoort men de roep om uniforme terminologie ten aanzien van regelgeving afkomstig van de Europese Unie. Voor wat betreft het privaatrecht kan gewezen worden op de recente Mededeling van de Europese Commissie aan het Europees Parlement en de Raad, getiteld “Een coherenter Europees verbintenissenrecht. Een Actieplan”.⁶ Daarnaast wordt met ondersteuning van Europese middelen reeds nu aan uniforme vertalingen gewerkt.⁷ De verschillende projecten kunnen echter als gefragmenteerd worden beschouwd. Ieder project heeft op zich zijn eigen merites, maar er is geen onderlinge coördinatie en ook is onduidelijk wat er uiteindelijk met de resultaten zal gebeuren. Een meer gestructureerde en vooral ook meer coherente benadering op Europees niveau lijkt noodzakelijk. Daarbij zou een mogelijke structuur kunnen zijn dat er binnen iedere lidstaat een commissie functioneert die de eigen nationale terminologie vertaalt in een aantal belangrijke doeltalen van de Europese Unie en ook, via wat “retrovertalingen” genoemd zouden kunnen worden, de vertalingen van regelgeving op Europees niveau naar de eigen taal kritisch tegen het licht houdt.⁸ Is het, om een voorbeeld te noemen, inderdaad correct om “financial collateral

5. S. van Erp, Editorial - European Private Law: A European Standing Committee on Legal Terminology as a Next Step?, vol 9.2 *Electronic Journal of Comparative Law*, (Juli 2005): <http://www.ejcl.org/92/editor92.html>.

6. Brussel, 12.2.2003, COM(2003) 68 definitief, te vinden via: http://europa.eu.int/comm/consumers/index_en.htm.

7. Zie bijvoorbeeld het project “Uniform Terminology for European Private Law”: <http://www.dsg.unito.it/ut/> en het “European Land Information Service Project” (EULIS): <http://www.eulis.org/>.

8. Vgl. over deze retrovertalingen het al vermelde artikel van Mackaay.

VIII

arrangement” in het Nederlands te vertalen met “financiële zekerheids overeenkomst”⁹ Ook op het vlak van deze retrovertalingen is voor de commissie een taak weggelegd.

In de periode tussen de tweede en de derde druk bestond de commissie uit de volgende leden:

Prof. mr. J.H.M. van Erp (voorzitter, tot 1 augustus 2005)

Mr. H.C.S. Warendorf (voorzitter ad interim, vanaf 1 augustus 2005)

Mevr. prof. mr. dr. M.V. Antokolskaia

Mevr. mr. dr. B. Braat

Mevr. O.O. Cherednychenko, LL M.

I. Curry-Sumner, MA (Cantab)

Mr. M. Ferschtman

P.J. Kell, jurist (solicitor)-vertaler

R.F. Kraemer

Mevr. mr. C.B.P. Mahé

Mevr. M.C. Oosterveld-Egas Repáraz

Mevr. mr. dr. H.I. Sagel-Grande

Prof. dr. D. Schaffmeister

Mr. C.J. Schellenbach

Mr. dr. C.B. Schutte

Mr. dr. G.J.W. Steenhoff

Mevr. dr. M.J.H.W. Termorshuizen-Arts

Als student-assistenten zijn Willem Boonk (Universiteit Utrecht) en Babette Vos (Universiteit Maastricht) aan de commissie verbonden geweest.

In de verstreken periode zijn ook twee leden die nauw bij het werk van de commissie waren betrokken overleden. De commissie gedenkt Prof. mr. J.E.J.Th. Deelen, haar eerste voorzitter, en de heer mr. C.J. Schellenbach, die als tolk-vertaler Engels lange tijd aan haar werkzaamheden heeft deelgenomen.

Graag wil de commissie verder haar dank uitspreken aan Prof. mr. M.J. van Mourik voor het ter beschikking stellen van een lijst van nieuwe erfrechtelijke termen.

9. Richtlijn 2002/47/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 juni 2002 betreffende financiële zekerheids overeenkomsten, Publicatieblad Nr. L 168 van 27/06/2002 blz. 43 e.v.

IX

De commissie staat open voor kritische op- of aanmerkingen en voorstellen voor nieuwe termen en/of vertalingen. Men kan daartoe contact opnemen met de huidige voorzitter a.i. mr. H.C.S. Warendorf.¹⁰

September 2005

Prof. mr. J.H.M. van Erp,
Voorzitter Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking

10. Het e-mailadres van mr. H.C.S. Warendorf is warendorf@leidsegracht.org.